

Öncelikle yürütmenin durdurulması istemlidir.

**SAKARYA NÖBETÇİ İDARE MAHKEMESİ SAYIN
BAŞKANLIĞI'NA**

SUNULMAK ÜZERE

ANKARA NÖBETÇİ İDARE MAHKEMESİ SAYIN BAŞKANLIĞI' NA

DAVACI : **TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI**
Darphane Emirhan Caddesi Bayındır Sokak Uygur Apt.
No : 1 / 1 Beşiktaş / İstanbul

DAVALI : **SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI**
Sakarya

DAVA KONUSU : Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na verilen 18.04.2008 tarih ve 2008/259 sayılı dilekçeyi (EK-1) süresinde cevaplamayarak itirazı zımnen reddeden idarenin işlemi ile işlemin dayanağı olan Davalı Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nca onaylanarak, 19.03.2008 tarihinde askıya çıkarılan, 1/100.000 ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planı'nın İPTALİ ve öncelikle YÜRÜTMENİN DURDURULMASI istemimizdir.

PLANIN ASKIYA ÇIKIŞ TARİHİ : 19.03.2008

PLANIN ASKIDAN İNME TARİHİ : 19.04.2008

PLANA İTİRAZ TARİHİ : 18.04.2008

ZİMNİ RED TARİHİ : 18.08.2008

AÇIKLAMALAR :

1. 19 Mart – 19 Nisan 2008 tarihleri arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde askıya çıkarılan ve Odamızca 18.04.2008 tarih ve 2008/259 sayılı dilekçe ile itiraz edilen 1/100.000 Ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planı, 5197 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6'ncı maddesine aykırı olarak, Sakarya Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından onaylanarak askıya çıkarılmıştır. Belediye Meclisinin yanı sıra İl Çevre Düzeni Planı İl Genel Meclisi tarafından onanmamıştır. Anılan Kanun hükmüne göre, "İl çevre düzeni planı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni planı belediye meclisi ve il genel meclisi tarafından onaylanır" düzenlemesine yer verilmiştir. Bu nedenle, Sakarya İl Çevre Düzeni Planı'nın onay ve askı işlemleri yasal bakımdan geçerli değildir.

2. 1/100.000 Ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planı kararları ve Açıklama Raporu birlikte incelendiğinde, İstanbul İl Çevre Düzeni Planı kararları doğrultusunda İstanbul kentinden desantralize edilmesi öngörülen sanayi alanlarının Sakarya İlinde yer almasının uygun görüldüğü anlaşılmaktadır. Sakarya İl Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporunun 13'üncü sayfasında bu husus şu şekilde açıklanmıştır:

"Körfez kuzeyinden gelerek Albölge'nin (Kuzey Marmara) ortasından yatay bir aks olarak Anadolu'ya uzanan gelişme koridorunun, dikey bir aksa kesişmesinin sağlanmasıdır. Böylelikle, hem kuzeyde Karadeniz'e hem de güneyde Bilecik'e ulaşılması gerçekleşecek ve İstanbul desantralizasyonunun Anadolu kanadına olan uzantısı, büyük ölçüde rahatlatılmış olacaktır."

Söz konusu alıntıdan da açıkça anlaşıldığı gibi, Sakarya İl Çevre Düzeni Planı, İstanbul İl Çevre Düzeni Planı kararlarını, geçerliliği tartışmasız bir veri olarak kabul etmiş ve İstanbul dışına çıkarılacak sanayi alanları için Karadeniz'den Bilecik'e ulaşan bir "dikey aks" öngörmüştür.

Oysa, Sakarya İl Çevre Düzeni Planı ana kararlarında referans gösterilen 1/100.000 Ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planı, İstanbul ... İdare Mahkemesi'nin E. ... K. ... sayılı kararı ile iptal edilmiş olup, hukuksal ve bilimsel bakımlardan referans oluşturabilecek özellikte değildir. Bu nedenle, Sakarya İl Çevre Düzeni Planı'nın ana kararları ve yaklaşımları hukuksal ve bilimsel olarak geçerli değildir.

3. Dava konusu 1/100.000 Ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planı, Sakarya İlini sanayi ağırlıklı bir il olarak öngörmüştür. Adapazarı Merkez, Akyazı, Hendek, Ferizli, Pamukova, Kaynarca ve Karasu'da "önerilen" OSB ve sanayi gelişme alanları da bunu göstermektedir. Söz konusu "öneri" sanayi alanlarının bazıları mevcut sanayi alanlarının yakınında iken, bazıları hiçbir açıklaması olmaksızın tarım alanlarında yer almaktadır. Karasu'da önerilen sanayi alanı ise kıyı ve doğal koruma alanlarına zarar verebilecek bir konumda bulunmaktadır.

Kıyı ve tarım alanlarına olumsuz etkileri söz konusu olan "öneri" sanayi alanlarının hangi sektörlerde nasıl bir ihtiyacın sonucu olduğu Plan Açıklama Raporunda yer almamıştır. Herhangi bir analitik çalışma yapılmadan, mevcut OSB'lerin ihtiyacı ne kadar karşıladığı ortaya konulmadan, hiçbir bilimsel dayanağı olmaksızın yeni sanayi alanlarının önerilmesi, Sakarya İl Çevre Düzeni Planı'nın yeterli bilimsel ve teknik çalışmaya dayanmadığının açık bir göstergesidir.

Ayrıca, önerilen sanayi alanları yalnızca birer sembol olarak Plan'da işaretlenmiş olup, büyüklükleri, sektörel özellikleri ve istihdam verilerine yer verilmemiştir. İl genelinde stratejik koruma ve gelişme kararlarının oluşturulduğu 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planında söz konusu verilerin ele alınmaması ve önerilen sanayi alanlarının ulaşım ve yerleşme alanlarıyla ilişkilerinin dikkate alınmamış olması, gelecekte telafisi güç zararların ortaya çıkmasına yol açacaktır. Sözgelimi, hiçbir bilimsel gerekçeye dayalı olmaksızın sanayi gelişmesine açılan alanlardaki münferit gelişmeler bu alanların tarımsal niteliklerinin de ortadan kalkmasıyla sonuçlanabilecektir. Dolayısıyla, İlin ülkemiz açısından önemli tarım alanlarının yok edilmesi ve sanayinin çevre üzerindeki kirletici etkilerinin olumsuz sonuçları kaçınılmaz olarak yaşanacaktır.

4. Dava konusu İl Çevre Düzeni Planı'nda tarım alanları "mutlak", "marjinal" ve "dikili" olmak üzere sınıflandırılmış ve tanımlaması yapılmıştır. Ancak Plan ile getirilen kullanım kararları ile bu tarımsal alan sınıflandırması arasında herhangi bir ilişki kurulmamıştır. Sözgelimi, "mutlak" tarım alanı olarak belirlenen alanların ortasına sanayi alanı önerilebilmiştir. Plan tarafından önerilen sanayi alanları, üzerinde yer aldığı tarım alanının mutlak, marjinal ya da dikili tarım alanı olmasından bağımsız olarak, rasgele oluşturulmuştur. Tarım alanları üzerinde bu yaklaşımla kullanım kararı getirilmesi planlama esasları ve şehircilik ilkelerine açık aykırılıklar taşımaktadır.

Yine aynı şekilde, mutlak, marjinal ve dikili tarım alanları üzerinde İl Çevre Düzeni Planı tarafından "gelişme alanları" önerilmiştir. Plan Açıklama Raporu'nun ilgili bölümlerinden de anlaşıldığı gibi, İl Çevre Düzeni Planı tarafından öngörülen "gelişme alanları", daha önce onanmış olan imar planlarının sınırlarını kapsamaktadır. Başka bir ifadeyle, İl Çevre Düzeni Planı çalışması sırasında, daha önce onanmış alt ölçekli imar planları irdelenmeden kabul edilmiş ve "gelişme alanı" olarak benimsenmiştir. Plan'da yer alan "gelişme alanları" incelendiğinde görülmektedir ki, söz konusu onaylı imar planlarının bir kısmı verimli tarım alanlarının üzerinde yer almaktadır.

Bu gelişme alanlarının Sakarya Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan kısımlarında bile milyonlarca kişinin yerleşebileceği alanlar bulunmaktadır. Hiçbir nüfus tahmini hesabına dayanmaksızın belirlenen bu "gelişme alanları"nın tarım alanlarına zarar vermek dışında bir sonuca yol açması mümkün değildir.

1/100.000 ölçekli bir il çevre düzeni planının, kendisinden önce onaylanmış alt ölçekli imar planlarını aynen kabul etmek ve plana aktarmak gibi bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Aksine, daha önce onaylanmış alt ölçekli imar planlarının üst ölçekli bir planlama çalışması sırasında etüt edilmesi; tarım, orman ve kıyı gibi korunması gerekli alanlara zarar veren alt ölçekli plan kararları alınmış ise, bunların düzeltilmesi gerekmektedir. Böylece, yeni bir üst ölçekli plan hazırlanıp onaylandığında, yürürlükteki onaylı alt ölçekli planların yeni üst ölçekli plan kararları doğrultusunda revize edilmesi sağlanabilecektir.

Plan kademelenmesi ve planların kademeli birlikteliği ilkeleri açısından, üst ölçekli çevre düzeni planı ile alt ölçekli imar planları arasındaki ilişkinin yukarıda açıklanan şekilde kurulması gerekmektedir. Oysa dava konusu Sakarya İl Çevre Düzeni Planı, tarım ve kıyı alanlarına zarar veren "mevcut imar planları"ni aynen kabul ederek "gelişme alanları" olarak Plan'a aktarmıştır. Böyle bir yaklaşım, başta plan kademelenmesi olmak üzere, şehircilik ilkeleri ve planlama esaslarına tümüyle aykırıdır.

5. Dava konusu İl Çevre Düzeni Planı, hukuken geçerli olmayan "serbest bölge"yi Plan'a aktararak, kıyı, tarım ve doğal sit alanlarının kamu yararına korunması amacına aykırı bir yaklaşımı kabul etmiştir.

Kamuoyunda "Sakarya İpek Yolu Serbest Bölgesi" olarak bilinen alan, ilk olarak Bakanlar Kurulu'nun 09.12.1998 tarihli kararı ile "serbest bölge" olarak belirlenmiş olup, Danıştay 10. Dairesi'nin 05.07.2005 tarih ve E: 1999/474, K: 2005/3949 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Söz konusu kararda,

"... serbest bölge kurulmasına karar verilebilmesi için, 3218 sayılı Kanunun 1. maddesinde belirtilen genel amaçlar ile 4. maddesinde, Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulunca uygun görülecek faaliyetler yönünden yapılacak inceleme dışında, 4059 sayılı Kanunun 3/e maddesinde Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğüne verilmiş olan görev kapsamında, öncelikle kalkınma planları ve yıllık programlar çerçevesinde belirlenmiş olması gereken ilke ve politikalara uygunluk ve serbest bölge kurulmasının bölgede doğuracağı gelişmeler ile sonuçları yönünden incelenerek konunun önemi ile orantılı biçimde çok kapsamlı bir değerlendirilmenin yapılması gerekeceği tartışmasıdır. Bu kapsamda bir değerlendirmenin yapılabilmesinin de, şirketin ilk başvurusuna Dış Ticaret Müsteşarlığı Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğüne verilen 26.11.1998 tarih ve 5808 sayılı cevabında istenilen, içeriğinde bulunması gereken hususlar sayılmak suretiyle belirtilen, fizibilite raporunda yer alacak bilgileri gerektirdiği açıktır. Öte yandan, yer ve sınır tesbiti yapılırken; serbest bölgeler için de, uyulması zorunlu hükümler içeren orman, çevre, kültür ve tabiat varlıkları, kıyı, tarım ve Hazine arazileri ile ilgili mevzuat hükümlerinin dikkate alınması; idarece yapılacak inceleme ve tespitler sonucunda, serbest bölgenin amacına uygun faaliyet alanları saptanıp buna uygun nitelikte ve yeterli miktarda arazi belirlemesi yapılarak karar verilmesi gerekmektedir."

İfadelerine yer verilerek, İpek Yolu Vadisi Serbest Bölgesi'ne ilişkin 09.12.1998 tarihli Bakanlar Kurulu kararının, "Yasalarda öngörülen amaçlar ve serbest bölge kurulması için gerekli koşullara uygunluk yönünden hiçbir inceleme, araştırma, hazırlık, ilgili kuruluşlarla değerlendirme yapılmadan" alındığı sonucuna varılmıştır.

Söz konusu Danıştay 10. Dairesi'nin iptal kararında, "serbest bölge yer ve sınırlarının belirlenip kurulması kararı verilmesinden önce yukarıda belirtilen yönlerden yapılması gereken araştırma, inceleme ve değerlendirmeler yapılmadan karar verilmiş olması nedeniyle dava konusu işlemde hukuka uyarlık görülmemiştir" gerekçelerine de yer verilmiştir.

Anılan yargı kararına rağmen, "Sakarya İpek Yolu Serbest Bölgesi'nin Yer ve Sınırlarının Belirlenmesi ve Kurulup İşletilmesine Dair Karar"ın yürürlüğe konulmasına ilişkin 12.3.2007 tarih ve 2007/12340 sayılı bir Bakanlar Kurulu Kararı daha alınarak, 10.07.2007 tarih ve 26578 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) tarafından söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı dava konusu yapılmış olup, E: 2007/6032 sayılı dosyada, Danıştay 10. Dairesi tarafından 30.04.2008 tarihinde "yürütmeyi durdurma" kararı verilmiştir.

Dava konusu İl Çevre Düzeni Planı'na aktarılan "Sakarya İpek Yolu Serbest Bölgesi"ne ilişkin 12.3.2007 tarih ve 2007/12340 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın yürütülmesini durduran Danıştay 10. Dairesi kararında şu gerekçelere yer verilmiştir:

“Bu durumda, gerek serbest bölge alanının gerçek büyüklüğüne uygun ve güncel koşullarda bir fizibilite raporu bulunmaması, gerekse idarece, kurulacak serbest bölgenin hangi konularda ve ölçekte faaliyet göstereceği, 3218 sayılı Yasada öngörülen ekonomik amaçları gerçekleştirmedeki verimliliği ve doğuracağı sonuçlar, yörenin ekolojisi, kumlu toprak yapısı, 1.derece doğal sit alanı olan Acarlar Gölü ve Longos Ormanına yakınlığı nedeniyle doğuracağı çevresel etkiler araştırılıp, yetkili kurullarda incelenip değerlendirilmeden Sakarya İpek yolu Serbest Bölgesi'nin Yer ve Sınırlarının belirlenmesi ve kurulmasına karar verilmesinde hukuka, kamu yararına ve hizmet gereklerine uyarlık görülmemiştir.”

Yargı kararları ile iki kez durdurulan ve iptal edilen “Sakarya İpek Yolu Serbest Bölgesi”nin Sakarya İl Çevre Düzeni Planı'na aktarılması ve Plan kararı haline getirilmesi hukuka ve bilime aykırıdır. Bu haliyle, yargı kararlarına aykırı olarak “İpek Yolu Serbest Bölgesi”nin Plan Kararı haline getirilmesi, Sakarya İl Çevre Düzeni Planı'nın yürütülmesinin durdurulması ve iptal edilmesi için yeterli bir gerektir.

6. Odamızca askı süresi içinde yapılan itirazda, sanayi alanlarının belirlenmesi, yerleşme alanlarının geliştirilmesi, kıyılar ve tarım alanlarının korunması, Sapanca Gölü'nün turizm amaçlı gelişme potansiyelinin değerlendirilmesi başta olmak üzere, çeşitli konularda öneriler yapılmıştır. Ancak, Sakarya Büyükşehir Belediyesi Meclisi'nin 09.06.2008 tarih ve 6/250 sayılı kararında, planlama bilim ve meslek alanında ihtisas kurumu olan Odamızın itirazları, hiçbir gerekçe gösterilmeksizin, “UYGUN OLMADIĞINA” karar verilmiştir.

Odamızın bilimsel ve mesleki ilkeler uyarınca İl Çevre Düzeni Planı'na yaptığı itirazlara davalı İdare tarafından hiçbir açıklama getirilmemiş olması, davalı İdarenin yasal yetkilerini hukuka aykırı kullandığını göstermektedir. Oysa 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu hükümleri uyarınca, ihtisas alanında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına görüşlerini aktarması ve gerekli uyarıları yapması Odamızın yasal görevidir. Askı süresi içinde yapılan başvuru ile Odamızın görüş ve önerilerini davalı İdareye aktarması karşısında ilgili İdarenin bu görüş ve öneriler hakkında hiçbir değerlendirme yapmadan reddetmesi keyfi ve hukuka aykırı bir tutumdur.

7. Dava konusu Sakarya İl Çevre Düzeni Planı, ilgili mevzuat gereği alınması ve değerlendirilmesi gerekli olan kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınmadan hazırlanmıştır. Dolayısıyla, bu kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan ve plan çalışmalarında girdi olarak değerlendirilen onaylı bilgi haritaları elde edilmemiş olup, plan çalışmasının bilimsel kriterlere uygun olarak yapılması için gerekli olan sentez paftaları oluşturulmamıştır. Böylece, İl Çevre Düzeni Planı ile alınan Plan Kararları, bilimsel ve teknik geçerlilikten yoksun, sadece yerel talepleri dikkate alan yaklaşımlarla belirlenmiştir.

NETİCE VE TALEP : Yukarıda açıkladığımız nedenlerle Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na verilen 18.04.2008 tarih ve 2008/259 sayılı dilekçeyi (EK-1) süresinde cevaplamayarak itirazı zımnen reddeden idarenin işlemi ile işlemin dayanağı olan Davalı Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nca onaylanarak, 19.03.2008 tarihinde askıya çıkarılan, 1/100.000 ölçekli Sakarya İl Çevre Düzeni Planı'nın Yasalara, Yönetmeliklere, kamu yararına, şehircilik ilkelerine ve planlama tekniklerine açıkça aykırı olması nedeniyle İPTALİNE ve telafisi güç

zararlar doğabileceği için **öncelikle ve ivedilikle YÜRÜTMENİN DURDURULMASINA** karar verilmesini, mahkeme masrafları ile vekalet ücretinin davalılara yükletilmesini vekil olarak saygılarımla dilerim.

Davacı vekili

EK :

1) Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na verilen 18.04.2008 tarih ve 2008/259 sayılı dilekçe **(EK-1)**